

Ragnar Kjartanss

INGER SMÆRUP SØRENSEN

Nur wer die Sehnsucht kennt „Lied der Mignon“

Nur wer die Sehnsucht kennt
Weiss, was ich leide!

Allein und abgetrennt

Von aller Freude,

Seh' ich an's Firmament

Nach jener Seite.

Ach! der mich liebt und kennt

Ist in der Weite.

Es schwindelt mir, es brennt

Mein Eingeweide.

Nur wer die Sehnsucht kennt

Weiss, was ich leide!

Johann Wolfgang von Goethe

Nur wer die Sehnsucht kennt – einans tann, ið longsulin kennir. Hjá týska yrkjaranum, leikskaldinum, rit-høvundanum, politikaranum og náttúruvísindamanninum Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832) hefur longsulin nógv at siga. Longsul eftir kærleika, tí elskaða. Longsul eftir stóru kenslunum og longsul eftir innliti. Longsul eftir náttúruni og longsulin at gerast eitt við náttúruna. Longsul eftir samanhangi millum fortíð og nútíð. Longsul eftir samljóðinum, tí alfevnda, tí samfeldu heildini, eindini.

Longsulin er ein partur av romantisku heimsmyndini, tí slepst ikki undan. Tá ein ímyndar sær eina heild sum part av heimsmyndini, ein natúrligan samanhang, har ein ein andi seyrar gjøgnum alt, har ein frummáttur heldur øllum saman, har tað kropsliga og tað andaliga eru fult sambærilig, og har menniskja er eitt við náttúruna, tá gerst longsulin óumferligur. Tí menniskjan kann bara stremba eftir at vera eitt við náttúruna. Hon má ásanna, at hon er avbyrgd, at sambandið við fortíðina tvørrar, og hon má gera ta sannroynd, at syndring fylgir stóru samfeldu heildini. Men hon kann leingjast.

Sostatt er longsulin sambandið við alfevnandi samanhangin. Longsulin er eitt millumstøði. Tað er í longslinum, í

umskiftinum, at tað romantiska menniskja kennir størstu fullgerðina. Í tí ófullgjörda liggur djúpasta sálarmegin. Í forelskilsinum, í ógjørliga kærleikanum. Í vónini um møti við stórvingna náttúru. Í kensluni av tí endaleysa og gudaborna. Tann einstaka kennir seg livandi í longslinum, og longsulin drívur listaverkið, og gjøgnum listaverkið fáa vit innlit í heildina.

Longsulin, og harvið listin, rúmar alt, og tað rúmar altíð heildina. Ein heild, sum hjá Goethe er fjølbroytt, fjøltýdd og mótsigandi.

Smá tveyhundrað ár eftir romantikkinn virkar Ragnar Kjartansson (1976) í einum stórum broytiligum øki, har myndlist, filmur, tónleikur, sjónleikur og bókmentir finna saman í eini fjølbroyttari og fjøltýddari og mótsigandi heild av framfærslulist, teknikum, málningum, videolist og installatíonslist.

Í hesum økinum hefur Ragnar Kjartansson skapt verk so sum “Nur wer die Sehnsucht kennt”, ið ber heiti á yrkingini hjá Goethe. Talan er um eitt fjallalandslag, harðir klettur og kavaklæddir tindar av málaðum fløtum, ið standa á gólvinum. Hetta er onnur síðan. Hinumegin eru ráðar, ómálaðar krossviðplátur. Men tær eru eins umráðandi. Her er eingin rætta ella ranga, men ein heild, hóast hon er óliðug. Ein heild, vit kunnu flyta okkum í, leingjast og leita í og finna tað, sum liggur ímillum. Á markinum millum eydnu og sorg. Løtan frá samljóði til syndring. Rørslan frá einum útmarki til annað. Spenningsókið millum skemt og sorgarleik. Møtið millum tað gerandisliga, tugda, tanlaða og tað óveruliga, tað makaleysa, tað gudaborna.

“Nur wer die Sehnsucht kennt” er sostatt ikki einans eitt verk, sum er eitt bakstøði fyri gerðum, eitt høpi, har okkurt kann skiljast, eitt slag av tjaldi, har leikast kann, ein pallur, har einstaklingurin kann føra seg fram. Tað at lata sum um, pallseta, og spæla sjónleik er – eins og longsulin – merkt av skifti ella yvirgongu frá onkrum til okkurt annað. Kanska frá fortíð til nútíð og afturaftur. Kanska frá mentanini og nútímans samfelagnum og inn í náttúruna, sum tykist minni tengd at ítøkiliga veruleikanum og meira ávirkað av anda, hugflogi og vilskapi, og so afturaftur. Ella við fleiri yvirgongum frá álvara til skemt til sorgblíðni og so afturaftur. Ella uppáftur fleiri umskiftum. Ein endaleys rørsla aftur og fram, runt og runt.

Tá Ragnar Kjartansson við sínum verki “Nur wer die Sehnsucht kennt” sendir lítlar heilsanir til romantikkinn, vil tað ikki siga, at verkið er nær skylt við yrkingina hjá Goethe, ella at tað er ein viðmerking til romantikkinn. Listamaðurin dregur fram tættir úr romantikkinum og spælir

sær við teir. Hann spælir sær við, hvussu romantiski skaldskapurin hevði lyndi til at endurtaka, hevði ovurstóran áhuga fyri plássi menniskjans í náttúruni og dyrkaði náttúruupplivingar, hevði stóran tokka til millumstykki, har okkurt broytist frá eini støðu til aðra, legði áherðslu á einstaklingahugsan og tað uppgjörda, og hann spælir sær eisini við romantisku kensluna, stundum ovurhugað, stundum háfloygd, stundum sansalig ella innilig, bráðliga skiftandi frá einum til annað.

Men Goethe og romantikkurin eru bara móguleikar úr eini ørgrynnu av móguleikum, og tað samband, verkið hefur við hesar móguleikarnar, er ikki beinleiðis og kann ikki lýsast sum ein ávísing, tilvísing ella viðmerking. Sambandið millum verkið og hesar móguleikar er bæði meira óbeinleiðis og meira livandi, tað er í støðugari rørslu, og kann kanska betur lýsast við forskoytinum ‘endur’, og ikki bara einum ‘endur’, men við nógvum. So sum enduruppliving, endurminning, endurmynd, endurljóð, endurskoðan, endurfinning, endurveiking, endurgjald, endurkast og endurtøka.

Í hesum undursama samanspæli verður ikki bara fortíðin tikin uppí, men eisini nútíðin, og ikki einans romantikkurin, men eisini poppmentan. Í verkinum “A lot of Sorrow”, sum Ragnar Kjartansson hefur skapt saman við amerikanska indie rock bólkinum The National, eru bæði nútíðin og poppmentanin sanniliga set inn í eina óendaliga rørslu av endurtøkum.

“A lot of Sorrow” er eitt videoverk, ella videoframførsla, við eini meira enn seks tímar langari

konsert, har ein bólkur spælir ein sang “A lot of Sorrow”. Út í eitt. Umaftur og umaftur. Í tekstinum, ið skjótt festir seg í høvdið, fylgja vit sorgini við sínum

